

Силабус курсу Лінгвістична прагматика

Освітній ступінь – магістр
Галузь знань: 01 Освіта /Педагогіка
Спеціальність: 014 Середня освіта
Освітньо-професійна програма «Українська мова і література»
Кількість кредитів – 3

Рік підготовки, семестр – 2 рік, I семестр

Компонент освітньої програми: вибірковий

Дні занять:
Консультації:

Мова викладання: українська

Керівник курсу

к. філол.н., доц. Заборна Марія Степанвна

Контактна інформація maria_ternopil@ukr.net; 066-105-805-7

Опис дисципліни

Курс «Лінгвістична прагматика» представляє лінгвістику на фоні сучасного антропоцентричного наукового знання й пов'язаний з колом питань, зосереджених навколо проблеми «людина в мові».

У цьому плані основним чинником, що зумовлює виникнення, існування й функціонування мови, визначається чинник прагматичний, тобто людський, суб'єктивний. Відповідно мета курсу – сформувати такий підхід до бачення й застосування мови, в контексті якого вона розуміється не тільки як засіб відображення дійсності та передачі інформації, а як той основний засіб, за допомогою якого людина: а) заявляє про свою присутність у світі; б) здійснює самопрезентацію; в) впливає на іншу людину; г) змінює світ.

Пропонований радикал бачення мови конкретизують такі позиції курсу: 1) увиразнення мови як багатоаспектного феномена, що виявляє себе як власне Мова, Мовлення та Комунікація; 2) виявлення характеру кодування суб'єктивного чинника на всіх рівнях мовної системи; 3) простеження закономірностей реалізації суб'єктивного чинника у процесах породження та сприйняття мовлення; 4) осмислення вагомості прагматики для забезпечення ефективної комунікативної діяльності людини; 5) усвідомлення лінгвальної специфіки реалізації Смыслу як феномена буття, що транслюється через людину й виявляється в мові.

Загалом засвоєння основ лінгвістичної прагматики покликане виробити навички як інтуїтивного відчуття мови, так свідомого розпізнавання мовних сигналів суб'єктивного.

Зміст навчальної дисципліни «Лінгвістична прагматика» розроблено на основі норм та традицій вищої університетської освіти, а також профілю освітньо-професійної програми.

Навчальний контент

	Теми	Результати навчання
	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Пропедевтичні засади лінгвістичної прагматики	
1	ТЕМА 1. Прагматика в контексті наукового знання.	Усвідомити сутність прагматичного «повороту» в філософії, семіотиці, лінгвофілософії, лінгвосеміотиці, лінгвістиці та логіку формування поняття «прагматика»; осмислити аспекти прагматизації об'єкта дослідження в гуманітарній сфері знань.

2	ТЕМА 2. Лінгвістична в структурі науки про мову.	Сформувати уявлення про предмет, основні поняття й завдання сучасної лінгвістичної прагматики, її зв'язки з іншими лінгвістичними дисциплінами; осмислити характер співвідношення понять «семантика», «синтактика» і «прагматика».
3	ТЕМА 3. Категоріальний аспект сучасної лінгвістичної прагматики.	З'ясувати сутність категорій суб'єктивності та діяльності як основи лінгвістичної прагматики; окреслити характер співвідношення понять «значення» та «смысл»; сформувати уявлення про комунікативний смисл як дослідницьку одиницю лінгвістичної прагматики та сфери його вияву в мові.
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Мікропрагматика та її категорії		
4	ТЕМА 1. Прагматика одиниць мовних рівнів.	Вміти актуалізувати прагматичні параметри лексичних та граматичних одиниць; виявляти специфіку вияву суб'єктивного чинника на рівні синтаксису.
5	ТЕМА 2. Прагматика мовлення.	Виробити вміння відстежувати механізми породження контекстуальних складових лексичних і граматичних одиниць у мовленні та характер прагматизації висловлення.
6	ТЕМА 3. Комунікація як простір дії прагматичного чинника.	Усвідомити роль прагматичного чинника в актуалізації мовленнєвих актів, мовленнєвих жанрів та дискурсів.
7	ТЕМА 4. Експліцитна та імпліцитна інформація в комунікації.	Засвоїти основні властивості та усвідомити специфіку дії прагматичного механізму пресупозицій, імплікацій та імплікатур.
8	ТЕМА 5. Прагматика дейксису, анафори та референції.	Усвідомити механізми дії когнітивних феноменів дейксису, анафори та референції у зв'язку зі спільними для носіїв певної лінгвокультури пресупозиціями.
9	ТЕМА 6. Модальність як аспект суб'єктивного в мові.	Виявити сутність модальності та сфери її вияву в мові, мовленні та комунікації.
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. Суб'єктивний чинник у мові під радикалом макропрагматики та мегапрагматики		
10	ТЕМА 1. Регулятиви комунікативної поведінки.	Засвоїти поняття комунікативного кодексу; виробити навички використання одиниць мовного коду відповідно до принципів та максим спілкування.
11	ТЕМА 2. Стратегії і тактики комунікації.	Оволодіти системою стратегій і тактик комунікації, релевантних для української лінгвокультури в контексті міжкультурної комунікації.
12	ТЕМА 3. Контекстуальні чинники комунікації.	Виробити вміння та навички комунікативної діяльності з урахуванням регістру, тональності та атмосфери мовленнєвого спілкування.
14	ТЕМА 4. Прагматика мовчання.	Сформувати типологію комунікативних смислів, релевантних для лінгвального статусу мовчання.
15	ТЕМА 5. Прагматика комунікативних девіацій (невдач).	Осмыслити невдачі у спілкуванні у контексті комунікативної поведінки мовця та слухача як мовних та мовленнєвих особистостей та неповторних індивідів.
16	ТЕМА 6. Прагматичні аспекти міжкультурної комунікації.	Відстежувати у процесах міжкультурної прагматичні особливості засобів мовного коду на рівні мікропрагматики,

		макропрагматики та мегапрагматики; охоплювати в комунікативних явищах міжкультурного спілкування прагматичний лінгвокультурний комунікативний смисл.
--	--	--

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
ЗК1.	Синтез та аналіз. Здатність до узагальнень, абстрактного мислення, поєднання аналізу та синтезу для розуміння процесів та явищ у галузях лінгвістики, уміння чітко встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.
ЗК2.	Науково-дослідницькі навички. Здатність формулювати нові гіпотези та вирішувати наукові задачі в галузях лінгвістики, підбирати відповідні методи для їх розв'язання; володіння основними поняттями й методами лінгвістичного дослідження та вміння застосовувати їх на практиці.
ЗК3.	Міжособистісна взаємодія. Здатність працювати в команді, вести наукові дискусії, переконувати та впливати на інших учасників колективу; уміння знаходити компромісні рішення й брати на себе відповідальність за їх втілення.
ЗК4.	Інструментальні навички. Здатність до письмової та усної комунікації рідною мовою, знання іноземної мови, навички роботи з сучасними інформаційними технологіями.
ФК4.	Здатність здійснювати відбір методів, форм і засобів навчання української мови, спрямованих на розвиток здібностей учнів і ЗВО та їх виховання; здійснювати контроль і оцінювання навчальних досягнень учнів та ЗВО з української мови; здатність керувати дослідницькою діяльністю учнів і ЗВО у позакласній і позааудиторній роботі; здатність використовувати інформаційні технології у навчанні.
ФК5.	Здатність виявляти розуміння предмета, структури і ролі лінгвістики у формуванні сучасної наукової картини світу; чітке уявлення про походження мови, принципи і механізми її функціонування й розвитку, системний і антропоцентричний підходи в мовознавстві; усвідомлення ролі мови в житті соціуму; уміння розвивати в учнів та ЗВО необхідні лінгвістичні компетенції.

Літературні джерела

1. Бацевич Ф. С. Вступ до лінгвістичної прагматики / Ф. С. Бацевич. – К.: Видавничий центр «Академія», 2011. – 304 с.
2. Бацевич Ф. С. Лінгвістична генологія: проблеми і перспективи. – Львів: ПАІС, 2005. – 264 с.
3. Бацевич Ф. С. Нариси з лінгвістичної прагматики: Монографія. – Львів: ПАІС, 2010. – 336 с.
4. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної девіатології. – Львів: Львівський національний університет ім. Івана Франка, 2000. – 236 с.

5. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2004. – 344 с.
6. Бацевич Ф. Частки української мови як дискурсивні слова: монографія. – Львів: ПАІС, 2014. – 288 с.
7. Дементьев В. В. Непрямая коммуникация. – М.: Гнозис, 2006. – 376 с.
8. Маслова А. Ю. Введение в прагмалингвистику / А. Ю. Маслова. – М.: Флинта; Наука, 2007. – 150 с.
9. Новое в зарубежной лингвистике. Вып. 16. – М.: Прогресс, 1985.
10. Новое в зарубежной лингвистике. Вып. 17. – М.: Прогресс, 1986.
11. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика. Напрями і проблеми. Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712.
12. Сусов И. И. Лингвистическая прагматика. – Винница, Нова Книга, 2009. – 272 с.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час контрольних робіт заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.
-

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Модуль 1: реферат	20
Модуль 2: завдання (дібрати й проаналізувати мовний матеріал, що ілюструє вияви суб'єктивного чинника у власне Мові, Мовленні та Комунікації)	20
Модуль 3: реферат	20
Есе «Лінгвопрагматичний виток індивідуального осмислення мови»	20
Залік: усне опитування	20